Regionale Adaptatiestrategie DPRA-regio Rijk van Maas en Waal
Uitvoeringprogramma 2024-2030

Versie 17 oktober 2024

Inhoud

1. Inleiding 3
2. Via speerpunten naar een klimaatbestendige toekomst 5
2.1 Speerpunt klimaatbestendig en waterrobuust stedelijk gebied 6
2.2 Speerpunt klimaatbestendig en waterrobuust watersysteem landelijk gebied 8
2.3 Speerpunt herstel blauwe motor stuwwal 9
2.4 Speerpunt kennis 10
2.5 Speerpunt communicatie 12
3. Werkwijze en financiering 13
3.1 Jaarplan en voortgangsrapportage 13
3.2 Benodigd budget en capaciteit 13
Bijlage 1: Activiteitenoverzicht 15

1. Inleiding

Ons klimaat verandert snel. Als regio ervaren we daar nu al de gevolgen van en de verwachting is dat de gevolgen alleen maar gaan toenemen. Als regio willen we de gevolgen beperken en daarom bereiden we ons voor op extreme neerslag, hitte, langdurige droogte, hoge rivierstanden en zeespiegelstijging.

Sinds 2015 werken de gemeenten Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen, West- Maas & Waal en het waterschap Rivierenland samen aan klimaatadaptatie. Later zijn gemeente Berg en Dal, Wijchen en provincie Gelderland erbij gekomen. In 2019 is klimaatadaptatie formeel aan de reeds bestaande WRN-samenwerking Waterketen toegevoegd. Dit is vastgelegd in de samenwerkingsovereenkomst (SOK Waterketen en ruimtelijke adaptatie Werkeenheid Regio Nijmegen 2019). De provincie Gelderland heeft de overeenkomst met een adhesiebetuiging onderschreven. De organisatorische afspraken, doel en reikwijdte van de samenwerking van de samenwerking zijn in 2024 geactualiseerd.

Figuur 1, werkregio Rijk van Maas en Waal

In 2019 is het manifest van de Regionale Adaptatiestrategie (RAS) ondertekend door dertig organisaties[1]. We willen een klimaatbestendige regio zijn in 2035, uiterlijk 2050, zodat het een leefbaar en gezond gebied blijft om te wonen, werken en recreëren. De ondertekenaars werken zelfstandig én gezamenlijk aan dit doel. Het eerste Regionale Uitvoeringsprogramma (RUP 2021-2023) heeft de ambitie van het RAS uitgewerkt in negen speerpunten. Het voorliggend uitvoeringsprogramma is hier een opvolger van en beslaat de periode 2024 – 2030.

[1] Gemeenten Berg & Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen, Wijchen, West Maas & Waal, Waterschap Rivierenland, provincie Gelderland, Vitens, Ploegdriever, K3 Delta, ZLTO, De Gelderse Natuur en Milieufederatie, De Beijer Groep, Staatsbosbeheer, VHG – brancheverenigingen ondernemers in het groen, Spectrum Elan, Nederzand, Vierdaagsefeesten Nijmegen, Klokgroep, Stichting Landschapsbeheer Gelderland, De Bastei, Architectenbureau Elyps, Gelders Genootschap, de gezamenlijke (Nijmeegse) woningcorporaties, Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, Hogeschool van Hall Larenstein, Werkgroep Milieubeheer Groesbeek en Tuinbranche Nederland

Het landelijke Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) heeft een klimaatbestendig en waterrobuust ingericht Nederland in 2050 als doel. Onze samenwerking is daar onderdeel van. Via de Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS 2016) is de koers uitgezet. Landelijk, regionaal en lokaal werken we samen aan hetzelfde doel. [i]

Figuur 2, Verband tussen nationale, regionale en lokale klimaatadaptatie

Keuzen die we nu maken, bepalen in belangrijke mate de leefbaarheid voor komende generaties. Vaart maken is essentieel. Daarom heeft het Rijk in 2021 impulsgelden beschikbaar gesteld aan de werkregio's om urgente knelpunten aan te pakken. Daarbij voedt DPRA het regioproces met kennisontwikkeling van onder andere instituten als KNMI en Deltares. Tevens worden standaarden ontwikkelt voor doelen, monitoring en het uitvoeren van stresstesten.

2. Via speerpunten naar een klimaatbestendige toekomst

We richten ons in de periode 2025-2030 op vijf regionale speerpunten. Klimaatbestendig en waterrobuust stedelijk en landelijk gebied vormen hierin de basis. Het herstel blauw motor stuwwal is specifiek gericht op de Stuwwal bij Berg en Dal, Heumen en Nijmegen. De speerpunten kennis en communicatie ondersteunen de andere speerpunten. De samenhang van de speerpunten staat in onderstaand schema:

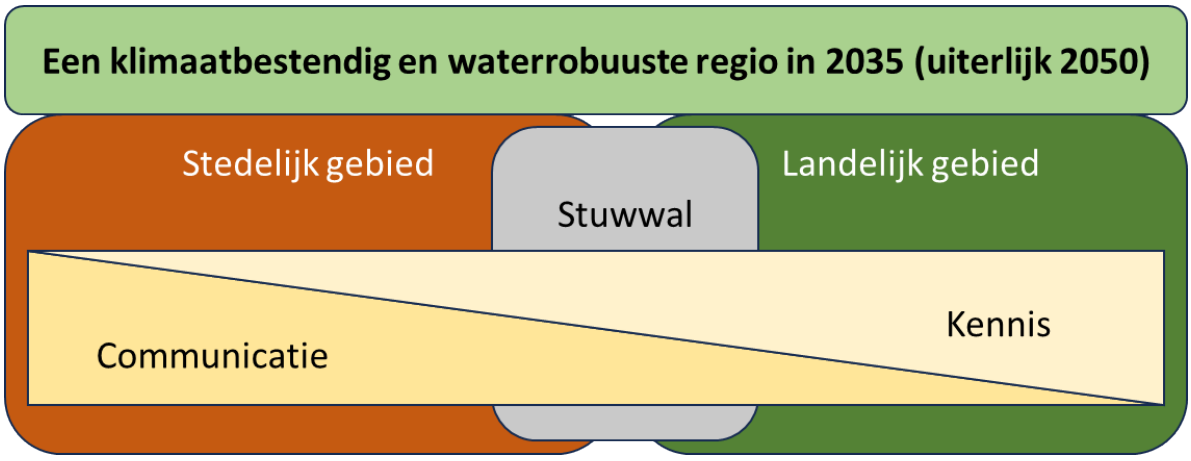

In het stedelijk gebied zijn de opgaven grotendeels bekend en ligt de nadruk op het nemen van maatregelen en de communicatie. In het landelijk gebied is de klimaatadaptatie onderdeel van grote opgaves en benodigde transities. De nadruk ligt er op kennisontwikkeling en de borging van klimaatadaptatie in plannen die in andere verbanden worden ontwikkelt (zoals provincie Gelderland, Groene Metropool etc.). Het gebiedsproces van herstel blauwe motor stuwwal beslaat zowel landelijk als stedelijk gebied en wordt integraal opgepakt.

In onderstaande paragrafen worden de speerpunten verder toegelicht.

2.1 Speerpunt klimaatbestendig en waterrobuust stedelijk gebied

Vertrekpunt
In de RAS hebben we ons ten doel gesteld om in 2035 klimaatadaptief te zijn. Maar wat verstaan we precies onder klimaatadaptatief in het stedelijk gebied? Welke doelen stellen we per klimaatthema en hoe zorgen we ervoor dat deze doelen worden bereikt? Bij nieuwbouwprojecten, maar ook bij reconstructies in onze eigen openbare ruimte. We zorgen ervoor dat niet alleen wij als overheden aan de slag gaan, maar ook samen met onze inwoners, woningcorporaties, bedrijven en instellingen, waarbij de eigen verantwoordelijkheid het vertrekpunt is. Een klimaatadaptieve omgeving is immers een opgave voor iedereen. We hebben dus te maken met diverse doelgroepen waarvoor we verschillende instrumenten kunnen inzetten zoals reguleren, faciliteren, stimuleren en communiceren. In de praktijk zetten we veelal een mix van deze instrumenten in die past bij de doelgroep.

Binnen het speerpunt stedelijk gebied brengen we onze kennis en ervaring samen en inventariseren hoe andere regio's dit aanpakken. Zo komen we tot voorbeeldmateriaal, waar we individueel gebruik van kunnen maken, maar we verkennen ook wat we juist efficiënter samen kunnen uitvoeren. Daarnaast wordt het speerpunt stedelijk gebied gevoed met informatie uit het speerpunt kennis.

We streven naar een gelijk speelveld voor ontwikkelingen in de hele regio en bieden daarmee duidelijkheid aan inwoners, ontwikkelaars en initiatiefnemers.

Doelen t/m 2030
Iedereen staat aan de lat om het bebouwd gebied stap-voor-stap klimaatbestendig te maken. Dat vraagt om aanpassingen in beleid en handelen, kennisontwikkeling en advisering binnen de organisaties, en om concrete uitvoering buiten. Tot 2030 gaan we binnen de samenwerking aan de slag met de onderstaande activiteiten.

Gezamenlijke doelen en (beleids)bouwstenen:
We stellen gezamenlijk doelen op voor de klimaatthema's, die richting geven aan beleid en uitvoering in stedelijk gebied. Hierbij sluiten we aan bij de landelijke maatlat en het kader leefbare verstedelijking Gelderland. Dit werken we uit in bouwstenen voor beleid, waarbij we per klimaatthema onze doelstellingen concretiseren en bepalen met welke maatregelen deze doelstellingen kunnen worden gerealiseerd. Deze beleidsbouwstenen wordt door de stuurgroep vrijgegeven en voor zover relevant ter vaststelling opgenomen in lokaal beleid.

Vastleggen beleid in visies en strategieën
Klimaatadaptatiedoelen leggen we vast in visies en strategieën, zoals in een omgevingsvisie of adaptatiestrategie.

Juridisch verankeren beleid
Klimaatadaptatie wordt met planregels juridisch verankerd in omgevingsplannen of omgevingsverordeningen. Juridisch verankeren zorgt ervoor dat het beleid ook verplicht wordt voor de eigen maar ook andere organisaties of personen.

Verankeren in eigen organisatie via programma's
Het verankeren van het beleid kan door klimaatadaptatie onderdeel te maken van de eigen programma's (o.a. Beleidsplan Water en Riolering), in een HIOR (Handboek Inrichting Openbare Ruimte) of aanbesteding en/of nieuwbouwprojecten (anterieure overeenkomst). Maar het kan ook door te beschrijven hoe een klimaatadaptieve openbare ruimte eruitziet (o.a. beeldkwaliteitsplan) of het maken van kansenkaart die als kaartlaag in de eigen GIS omgeving worden opgenomen. Een voorbeeld van dat laatste is een kansenkaart voor het verwijderen van overbodige verharding.
In 2023 hebben bijna alle gemeenten samen een Beleidsplan Water en Riolering opgesteld. Dit is een mooi voorbeeld hoe ook de komende jaren gezamenlijke plannen uitgewerkt kunnen worden.

Stimuleren en faciliteren
Om in 2035 een klimaatadaptieve omgeving te realiseren, ligt er een grote opgave bij de overheden/gemeente, maar ook bij alle andere perceeleigenaren. Wij willen hen stimuleren adaptatiemaatregelen nemen. Dat kan bijvoorbeeld door prestatieafspraken (of samenwerkingsafspraken) te maken met woningcorporaties en/of projectontwikkelaars over klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen, inwoners te helpen met het nemen van maatregelen (faciliteren, bijvoorbeeld campagne Groendoen) maatschappelijke initiatieven mogelijk te maken of door subsidieregelingen in te voeren.

Kwetsbaarheden in stedelijk gebied in beeld
Via het speerpunt kennis wordt de 2de ronde van de stresstest en risicodialogen uitgevoerd. Hierbij wordt ten opzicht van de eerste rond verder gekeken naar de vitale functies (energie, drinkwater en riolering, telecom) en kwetsbare functies (ziekenhuis, kinderdagverblijf) voor stedelijk gebied. Uit dit traject komen klimaatopgaves naar voren. We onderzoeken vervolgens welke maatregelen nodig zijn om de opgaves op te lossen. In de woonkernen streven we bijvoorbeeld naar het verminderen het verhard oppervlak door deze vervangen door groen of water.

2.2 Speerpunt klimaatbestendig en waterrobuust landelijk gebied

Vertrekpunt
Ook in het landelijk gebied ontwikkelen de gevolgen van klimaatverandering zich snel. Extremen volgen elkaar sneller op en risico's worden steeds groter. Tegelijkertijd werken integrale gebiedsprocessen aan ruimtelijke arrangementen voor middellange termijn. Nu lopen ontwikkelingen voor de ruimtelijke puzzel in het landelijk gebied en de Groene Metropool Arnhem-Nijmegen (verstedelijkingsopgaven). Hierin worden keuzen gemaakt voor de ruimtelijke ontwikkeling van (het huidige) landelijk gebied. De ambities voor een gezonde leefomgeving, groenblauwe dooradering en versterking van de natuur dragen bij aan een klimaatbestendig landelijk gebied en robuust watersysteem. Het belang van klimaatadaptatie en zicht op de lange termijn sneeuwt vaak onder ten opzichte van andere belangen.

Doelen t/m 2030
Iedereen staat aan de lat om het landelijk gebied klimaatbestendig te maken. Vanuit de regionale samenwerking geven we invulling aan klimaatadaptatie bij gebiedsprocessen. Ambities in deze processen kunnen versterkt worden met de doelen voor klimaatadaptatie. Wij zijn ons daarbij bewust dat de grondpositie veelal bij derden ligt. Samenwerking met derden is hierin noodzakelijk. Dat betekent dat we aan de juiste tafels deelnemen (proces) en dat we de kwetsbaarheden en handelingsperspectieven voor onze regio (inhoud) inbrengen. Voorbeelden hiervan zijn bodem en watersysteem sturend voor functies als stedelijke ontwikkeling en landbouw, waterbeschikbaarheid (van grond- tot oppervlaktewater), waterkwaliteit en kwetsbaarheid van vitale functies. Het is van belang dat functies op de juiste locatie ontwikkeld worden en ook op de langere termijn een fijne leefomgeving garanderen.

Tot 2030 gaan we aan de slag met de onderstaande activiteiten:
- We volgen en voeden landelijke, provinciale en regionale ontwikkelingen en sturen deze waar nodig bij vanuit het belang van klimaatadaptatie.
- We concretiseren van de opbrengst van de klimaattop naar te nemen maatregelen en het opstellen van een narratief voor inwoners, bestuurders, collega's.
- We zorgen voor inzicht in de te maken bodem- en watersysteemkeuzes voor de lange termijn en (bewustwording van) hoe deze richting kunnen geven aan keuzes op de korte termijn.
- We benadrukken dat water en bodem sturend is voor de bestemming, inrichting en beheer van een gebied. Door het water- en bodemsysteem als uitgangspunt te nemen, kunnen groenblauwe dooradering en biodiversiteit het landschap versterken.
- We werken aan een lange termijn-toekomstperspectief voor het landelijk gebied. Belangrijke ambities zijn een gezondere leefomgeving, klimaatbestendig landelijk gebied en robuuster watersysteem.
- We ondersteunen de borging van klimaatadaptatiedoelen in lokaal beleid voor het landelijk gebied. Daar waar mogelijk laten we dit samen opgaan met de borging van de doelen voor het stedelijk gebied.
- We beoordelen (gebieds)plannen op effecten op de lange termijn zoals de waterbeschikbaarheid, -kwaliteit en - veiligheid, verzilting en bodemdaling.

2.3 Speerpunt herstel blauwe motor stuwwal

Vertrekpunt
Het grondwater in de stuwwal is de blauwe motor voor veel functies: watersysteem, beken, natte natuur, drinkwater, agrarische productie. De regionale stresstest toonde in 2017 aan dat de stuwwal zeer gevoelig is voor klimaatverandering en dit maakt de functies rond de stuwwal kwetsbaar. Op en om de stuwwal zijn de negatieve effecten van klimaatverandering nog groter: we zien wateroverlast, droogte en risico op bosbrand in een kwetsbaar gebied door een disbalans in het bodem- en watersysteem. Tot nog toe werd er in losse projecten geïnvesteerd, zonder gebiedsbrede regie.

Gemeente Berg en Dal, Heumen, Nijmegen, waterschap en provincie hebben de nodige maatregelen genomen en middelen uit de impulsgelden van het Rijk ingezet. Er is geïnvesteerd in no-regret maatregelen zoals de prioritaire aanpak van wateroverlast in Breedeweg, maatregelen bij agrariërs en in bebouwd gebied. Om kostbare maatregelen in de toekomst te voorkomen of te beperkten is een integrale aanpak nodig. We werken deze uit in de verbrede provinciale préverkenning. De stuwwal is één van de 15 prioritaire gebieden in Gelderland. Hierin komen de verstedelijkings-strategie (schaalsprong wonen, werken en voorzieningen met behoud en versterking van het landschap), het regioarrangement voor de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR) met daarin de Groene Mantel samen.

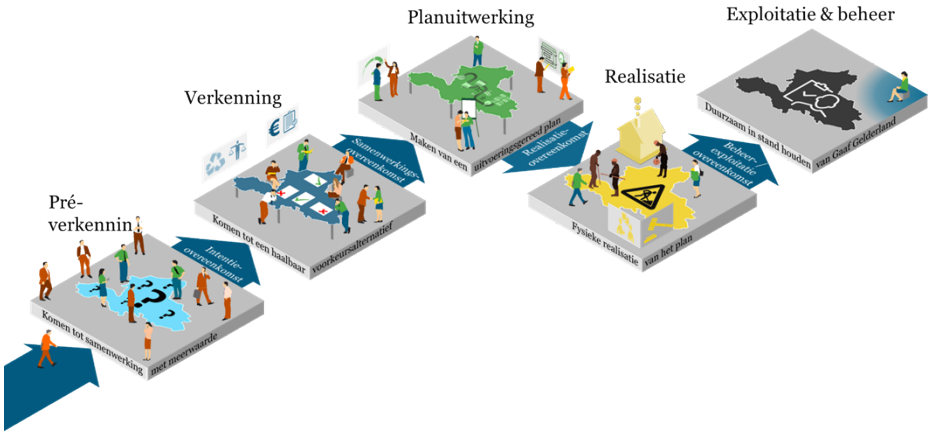

Doelen t/m 2030
Een toekomstbestendige Blauwe Motor stuwwal Nijmegen in 2035 door een klimaatbestendig (grond)water- en bodemsysteem als basis voor droog en veilig wonen, duurzame land- en tuinbouw en vitaal bos, natuur en landschap. Functies als wonen, drinkwater en voedselproductie en natuur krijgen hiermee de kans om duurzaam voort te bestaan. Subdoelen zijn:

- Vergroten grondwatervoorraad en efficiënter watergebruik (o.a. door herstel van de sponswerking van de bodem, regenwater beter te infiltreren en minder te onttrekken);
- Passend duurzaam ruimtegebruik in 2050 op basis van het natuurlijk water- en bodemsysteem;
- Verminderen schade door weersextremen zoals wateroverlast, erosie, droogte, hitte en natuurbranden;
- Realiseren en behouden van schoon en ecologisch gezond oppervlaktewater en grondwater;
- Verminderen verdroging van natuur (m.n. N2000) en beekherstel.

Kortom: ‘Elke druppel telt!’ om de stuwwal te herstellen

We werken aan een programma voor korte termijn (3 jaar) met uitwerking van het handelingsperspectief, integrale projecten en een strategie voor de (middel)lange termijn (2030-2050). Het programma en de strategie worden uitgewerkt door betreffende overheden in nauwe samenwerking met stakeholders als drinkwaterbedrijf, agrariërs, natuurbeheerders en bewoners. Uit de préverkenning volgt een ambitiedocument. Daarin zal besloten worden onder welke governance het gebiedsproces valt.

2.4 Speerpunt kennis

Vertrekpunt
In 2025 begint de nieuwe ronde van de 6-jarige cyclus stresstesten (weten) -risicodialoog (willen) -opgaven (werken). Het Rijk ontwikkelt hiervoor doelen, monitoring, handreikingen en deelt landelijke klimaatkennis. Provincie Gelderland voert de bovenregionale stresstest uit. Veel gemeenten hebben al lokale stresstesten uitgevoerd. De huidige regionale stresstest is in 2016 gemaakt op basis van oude klimaatscenario's en is verouderd.
In 2024 is Visie Gelders Rivierengebied 2120 door Wageningen University & Research (WUR), provincie en waterschap opgesteld met lokale en regionale inbreng. Deze neemt het water- en bodemsysteem als uitgangspunt en wordt gepresenteerd in de klimaattop.

Doelen t/m 2030
We ontwikkelen en delen klimaatkennis met het doel om beter inzicht te krijgen in de opgaven voor klimaatadaptatie en het handelingsperspectief wat er is om de opgaven op te lossen. Het speerpunt kennis is ondersteunend aan de andere speerpunten (landelijk gebied, stedelijk gebied, stuwwal en communicatie). De werkregio als kennisnetwerk heeft voor veel organisaties een toegevoegde waarde. Het bundelen van kennis, kunde en middelen kan helpen om capaciteit effectief in te zetten en samen grotere stappen te maken.

We volgen de provinciale en landelijke ontwikkelingen en zetten een (inter)regionale aanpak voor kennis op met de werkregio's als Klimaatactief Rivierenland. We blijven in (risico)dialoog met partners als GGD, ZLTO, TBO's, Klimaatverbond, Vitens etc. om kennis te delen, gezamenlijk te leren en opgaven op de juiste plek te beleggen.

Tot 2030 gaan we binnen de samenwerking aan de slag met de volgende activiteiten:
- Volgen van relevante kennisontwikkelingen op het gebied van klimaatadaptatie, Water en Bodem Sturend (WBS) en vertalen naar een (inter)regionale aanpak;
- Concretiseren van klimaattop over Visie Gelders Rivierengebied 2120. Dit geeft inzicht in de te maken bodem- en watersysteemkeuzes voor de lange termijn en (zorgt voor bewustwording op) hoe deze richting kunnen geven aan keuze op de korte termijn.
- Actualiseren van de regionale stresstest voor inzicht in kwetsbaarheden als onderbouwing voor risicodialoog met stakeholders. Hierbij dienen de bovenregionale en lokale stresstesten als voeding;
- Ontwikkelen en delen van kennis die nodig is om klimaatadaptatief en waterrobuust te zijn in 2035;
- Delen van kennisontwikkelingen, bv op een (inter)regionaal digitaal samenwerkingsplatform, waar alle kennis op één plek bereikbaar is om zo kennisdeling en samenwerking te bevorderen.

Methodiek
Om overzicht te krijgen in benodigde kennis is een methodiek (zie figuur 3) gebruikt waarmee we alle potentiële onderzoeken en acties in beeld zijn gebracht. Gevoed door de behoeften die in de regio leven en urgente ontwikkelen wordt daarmee jaarlijks een kennisagenda opgesteld.

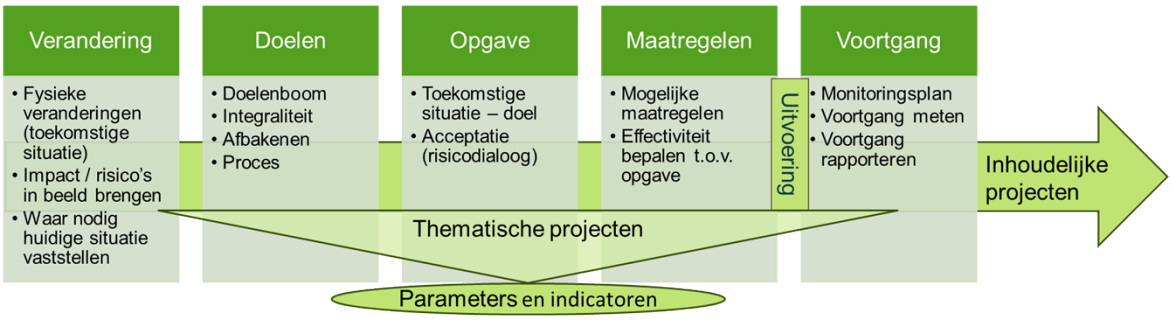

Figuur 3 Methodiek

Via de methodiek doorlopen we de volgende stappen:
- Veranderingen: via stresstest verandering in beeld brengen inclusief impact & risico's;
- Doelen: via systeeminzicht bepalen welke knoppen (parameters) meest (kosten)effectief zijn;
- Opgaven: via risicodialoog bepalen wat nodig is om onacceptabele schade te voorkomen;
- Maatregelen: inventariseren, verkennen en de effectiviteit vaststellen;
- Voortgang: bepalen en rapporteren.

De stap 'uitvoering' is lokaal en vormt geen onderdeel van de stappen maar levert wel kennis er ervaring op.

Bij de verdere uitwerking van de methodiek en ook bij het opstellen van de jaarplannen wordt bepaald worden welke rol en taken de overheden en maatschappelijke organisaties hebben. Hierbij wordt gewerkt vanuit de eigen verantwoordelijkheid, waarbij degene die hierin een formele rol en taak heeft (primaathouder) het onderwerp oppakt. Vanuit werkgroep stedelijk en landelijk gebied is aangegeven welke aanvullende kennis, informatie en analyses nodig zijn.

2.5 Speerpunt communicatie

Vertrekpunt
Aanpassen aan een veranderd klimaat doen we samen. We nemen onze interne organisatie en stakeholders mee. Onze omgeving heeft een belangrijke rol. Daarom zorgen we dat inwoners en bedrijven over voldoende kennis beschikken, zodat ze zelf klimaatadaptief kunnen handelen. Dit gebeurt via de website www.veranderjijmee.nl.

Doelen t/m 2030
Het doel is dat bewoners en bedrijven over voldoende kennis over klimaatadaptatie beschikken en aangezet worden tot klimaatadaptief handelen. Bij gemeenten loopt de communicatie rond klimaatadaptatie via projecten en sluit het aan bij de lokale situatie. Als regio zetten we daarom in op het ontwikkelen van inspirerende content en succes verhalen.

Het speerpunt hangt sterk samen met de andere speerpunten en heeft tot doel om de kennis en ervaringen die daar zijn opgedaan en gedeeld ook breder te doelen buiten de groep van 'specialisten'. De basis voor dit speerpunt is de communicatiestrategie en de ervaring die afgelopen jaar met de communicatiewerkgroep is opgedaan.

Tot 2030 gaan we binnen de samenwerking aan de slag met de volgende activiteiten en acties:
- Het communicatieplan wordt geactualiseerd met ervaringen en nieuwe informatie.
- Via onze website www.veranderjijmee.nl delen we inspirerende voorbeelden uit de hele regio.
- Als regio zetten we in op het ontwikkelen van inspirerende inhoud (content), berichten en succesverhalen. Daarmee faciliteren we de communicatiemedewerkers om de communicatie naar bewoners en bedrijven op te pakken.
- We organiseren gezamenlijke campagnes en bijeenkomsten als dat wenselijk is.

3. Werkwijze en financiering

De organisatorische afspraken worden beschreven in de SamenwerkingsOvereenKomst (SOK 2024).

3.1 Jaarplan en voortgangsrapportage

Jaarlijks wordt op basis van het RUP een jaarplan gemaakt met daarin de specifiek acties voor dat jaar. Onderdeel van het opstellen is dat de acties uit het RUP worden geprioriteerd waardoor ook vooruit gekeken wordt naar het eind van de RUP periode. Daarbij wordt ook de begroting uitgewerkt passend binnen de kaders die via het RUP zijn gegeven. Het jaarplan wordt voor het begin van het jaar ambtelijk vastgesteld en uiterlijk in de eerste vergadering van de stuurgroep van het betreffende jaar vastgesteld.

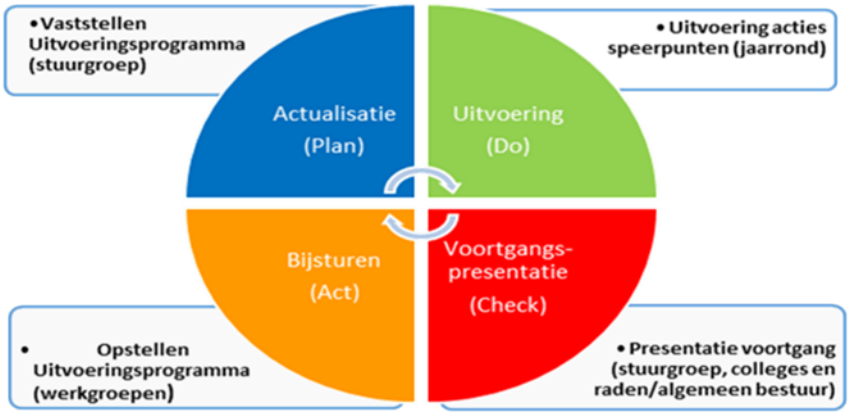

Jaarlijks wordt de voortgangsrapportage opgesteld. Daarin wordt opgenomen in welke mate het jaarplan is uitgevoerd en in welke mate daarmee invulling wordt gegeven aan het RUP. De voortgangsrapportage wordt voor het eind van het jaar ambtelijk vastgesteld en uiterlijk in de eerste vergadering van de stuurgroep van het volgende jaar vastgesteld. Begin 2025 wordt de eerste voortgangsrapportage opgesteld. Dan zal ook het format en de werkwijze voor de komende jaren worden uitgewerkt.

De mate waarin de regio klimaatbestendig is en welke voortgang hierin wordt gemaakt via aanpassingen van de fysieke omgeving wordt uitgewerkt in het monitoringsplan. Het uitvoeren van de stresstest is daarin een belangrijk onderdeel. Zie hiervoor het kennisspoor (2.4).

3.2 Benodigd budget en capaciteit

Voor het uitvoeren van bovengenoemde ambitie is uitgegaan van het volgende beschikbare budget:

Tabel 1, Overzicht budget RUP 2024-2030

Bijdragen per partner	**2024**	**2025**	**2026 - 2030**
Gemeente Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, West Maas en Waal en Wijchen	€ 10.000	€ 23.000	Min. € 30.000
Gemeente Nijmegen, Provincie en Waterschap	€ 17.000	€ 30.000	Min. € 30.000
Totaal	**€ 111.000**	**€ 228.000**	**Min. € 270.000**

Vanaf 2026 worden de bedragen jaarlijks geïndexeerd op basis van het prijspeil 2024.
Verder stellen alle partijen capaciteit beschikbaar voor het uitvoeren van acties en de realisatie van opgaven.

Voor het speerpunt Stuwwal zijn de drie stuwwal gemeenten, waterschap en provincie betrokken en daarvoor gelden afwijkende financiële afspraken over het budget. Deze zijn in concept voor de komende 3 jaar in het onderstaande overzicht opgenomen.

Budget Stuwwal	
€ 200.000	Provincie Gelderland
€ 200.000	Waterschap Rivierenland
€ 33.333	Gemeente Berg en Dal
€ 33.333	Gemeente Heumen
€ 33.333	Gemeente Nijmegen
€ 200.000	Uitvoering
€ 700.000	**Totaal**

Bijlage 1: Activiteitenoverzicht

Speerpunt Stedelijk gebied

Speerpunt	Hoofddoel	Subdoel	Actie nr.	Regionale acties	Doel	Resultaat	Indicatie Aanpak
STEDELIJK GEBIED							
STEDELIJK GEBIED	Ontwikkelingsprocessen leiden tot klimaatadaptieve plannen/inrichting	Vastgestelde regionale doelenset	1.1	Regionaal instemmen met regionale doelenset stedelijk gebied	Vaststellen van dezelfde klimaatadaptatiedoelen bij alle partners in de regio	Gelijk speelveld voor klimaatadaptieve ontwikkelingen bij alle partijen in de regio	In Gelderland samen optrekken bij de vaststelling van het normenkader leefbare verstedelijking Gelderland
		Partners faciliteren bij het verankeren van klimaatadaptatie in beleid en regels	1.2	Opstellen beleidsdoelen die kunnen worden opgenomen in een omgevingsvisie/-strategie	Vastleggen klimaatbeleid in visies en programma's		
			1.3	Uitwerking beleidsdoelen in leidende principes en prestatie indicatoren die kunnen worden opgenomen in de Omgevingsprogramma's (aansluiten landelijke en provinciale maatlat).	Vastleggen klimaatbeleid in visies en programma's	Beleidsteksten en voorschriften die opgenomen kunnen worden in de afzonderlijke (beleids)instrumenten van de partners	
			1.4	Uitwerken van het beleid in planregels die kunnen worden meegenomen in omgevingsplannen. Ontwikkelen spelregels klimaat/natuurinclusief bouwen.	Juridisch verankeren	Beleidsteksten en voorschriften die opgenomen kunnen worden in de afzonderlijke (beleids)instrumenten van de partners	
			1.5	Samenstellen set bouwstenen prestatieafspraken die kunnen worden vastgelegd met woningcorporaties en projectontwikkelaars.	Verankeren in eigen organisatie	Beleidsteksten en voorschriften die opgenomen kunnen worden in de afzonderlijke (beleids)instrumenten van de partners	
		Aanpak kwetsbaarheden	1.6	Kansenkaart overbodige verharding. Aan de hand van een luchtfoto bepalen we waar in de openbare ruimte niet functionele verharding ligt die kan worden verwijderd en vervangen door groen	Verminderen verhard oppervlak bij elk project	Verminderen opgave	
			1.7	Set met voorbeeldafspraken over klimaatadaptatie in anterieure overeenkomst	Verankeren in eigen organisatie	Beleidsteksten en voorschriften die opgenomen kunnen worden in de afzonderlijke (beleids)instrumenten van de partners	
			1.8	Set met voorbeeldafspraken over klimaatadaptatie in aanbestedingen	Verankeren in eigen organisatie	Beleidsteksten en voorschriften die opgenomen kunnen worden in de afzonderlijke (beleids)instrumenten van de partners	
			1.9	Samenstellen pakket richtlijnen voor inrichting klimaatadaptieve openbare ruimte die kunnen worden opgenomen in lokaal handboek inrichting openbare ruimte (HIOR).	Effectief en efficient uitwerken van beleidsteksten en voorschriften voor (beleids)instrumenten	Uitwerken van teksten en voorschriften voor o.a. omgevingsplan, LIOR, GRP, anterieure overeenkomst, etc.	
			1.10	Samenstellen draaiboek voor een publiekscampagne afkoppelen en vergroenen op basis ervaringen campagnes die al regionaal worden gedaan. Hierbij kunnen regionale communicatietools worden ingezet. Voor de uitvoering van de campagnes zoeken we samenwerking met tuincentra, hoveniers, scholen, en maatschappelijke instellingen.	Verankeren in eigen organisatie	Elke gemeente kan daar naar eigen inzicht gebruik van maken.	
		Aanpak kwetsbaarheden	1.11	Aanpak bescherming vitale voorzieningen (energie, drinkwater en riolering, telecommunicatie) en kwetsbare functies (ziekenhuis, kinderdagverblijf) tegen klimaatextremen. Deze volgen uit de stresstest.	Aanpak kwetsbaarheden	Verminderen opgave	
		Partners faciliteren bij het verankeren van klimaatadaptatief handelen (publieke ruimte)	1.12		Leren van elkaars voorbeelden	Goede voorbeelden worden van elkaar overgenomen	- Organiseren van bijeenkomsten voor de uitwisseling van kennis - Goede voorbeelden delen via sharepoint/hydromedia
		Voeden van ontwikkelingsprocessen	1.13	De werkgroep communicatie zorgt voor content die kan worden ingezet tijdens de campagnes.	Uitgangspunten van klimaatadaptatie goed meenemen in alle ontwikkelingen	Nieuwe ontwikkelingen zijn klimaatadaptief	- Bepalen van relevante ontwikkelingen - Bepalen wie de inbreng bij de ontwikkelingen verzorgd - Borgen dat de input vanuit klimaatadaptatie wordt verzorgd en monitoren dat het wordt meegenomen bij de uitwerking
		Werkgroep stedelijk gebied	1.14	Ambtelijk Trekker werkgroep Stedelijk gebied	Regie voeren op de werkgroep stedelijk gebied	Acties en projecten worden bepaald en gerealiseerd	Min. 3 a 4 partners bemensen de werkgroep
			1.15	Extern Trekker werkgroep stedelijk gebied	Ondersteuning van de werkgroep stedelijk gebied 4 uur/week (incl juridische kennis)	De werkgroep functioneert goed met afstemming andere werkgroepen	Ondersteuner helpt en zorgt voor goede samenhang.
STEDELIJK GEBIED TOTAAL							

Speerpunt Landelijk gebied

Speerpunt	Hoofddoel	Subdoel	Actie nr.	Regionale acties	Doel	Resultaat	Indicatie Aanpak
LANDELIJK GEBIED							
LANDELIJK GEBIED	Gebiedsprocessen leiden tot klimaatadaptieve plannen/inrichting	Vaststellen van regionale (systeem) doelen	2.1	Instemmen met regionale doelenset landelijk gebied	Vaststellen van dezelfde klimaatadaptatiedoelen bij alle partners in de regio	Gelijk speelveld voor klimaatadaptieve ontwikkelingen bij alle partijen in de regio	In Gelderland samen optrekken bij het vaststellen van regionale doelenset landelijk gebied
		Partners faciliteren bij het verankeren van klimaatadaptatie in beleid en regels	2.2	Bouwsteen ontwikkelen voor potentiele instrumenten (omgevingsplan, waterbeheerplan, etc.)	Effectief en efficient uitwerken van beleidsteksten en voorschriften voor (beleids)instrumenten	Beleidsteksten en voorschriften die opgenomen kunnen worden in de afzonderlijke (beleids)instrumenten van de partners	Uitwerken van teksten en voorschriften voor o.a. omgevingsplan, waterbeheerplan etc.
			2.3	Kennisuitwisseling/-deling best practice instrumenten klimaatadaptatie	Leren van elkaars voorbeelden	Goede voorbeelden worden van elkaar overgenomen	- Organiseren van bijeenkomsten voor de uitwisseling van kennis - Goede voorbeelden delen via sharepoint/hydromedia
		Partners faciliteren bij het verankeren van klimaatadaptatief handelen van inwoners en bedrijven	2.4	Kennisuitwisseling/-deling best practice klimaatadaptief handelen	Leren van elkaars voorbeelden	Goede voorbeelden worden van elkaar overgenomen	- Organiseren van bijeenkomsten voor de uitwisseling van kennis - Goede voorbeelden delen via sharepoint/hydromedia
		Voeden van gebiedsprocessen	2.5	Voeden van gebiedsprocessen met (vastgestelde) regionale kaders en informatie	Uitgangspunten van klimaatadaptatie goed meenemen in alle ontwikkelingen	Nieuwe ontwikkelingen zijn klimaatadaptief en klimaatadaptatie wordt meegenomen in processen	- Bepalen van relevante ontwikkelingen/processen - Bepalen wie de inbreng vanuit de regio verzorgd - Bepalen van de input vanuit klimaatadaptatie en monitoren dat het wordt meegenomen bij de uitwerking
			2.6	Uitvoering Groenblauw Raamwerk - 10% dooradering (Pilot)	Via Gebiedsprogrammering (Regioarrangement) zorgen dat er een breed opgezette uitvoeringsorganisatie tot stand komt in 2025.	Vertegenwoordiging van de werkgroep Landelijk Gebied maakt deel uit van deze organisatie en levert input op het gebied van klimaatadaptatie, WBS en de lange termijnvisie. We komen met voorstellen voor maatregelen en helpen mee met de uitvoering daarvan.	- Bepalen wie de inbreng vanuit de regio verzorgd - Bepalen van de input vanuit klimaatadaptatie en monitoren dat het wordt meegenomen bij de uitwerking.
			2.7	Het concretiseren van de opbrengst van de Klimaattop van 13 december (Ook met KAR) naar te nemen maatregelen en het opstellen van een narratief voor inwoners, bestuurders, collega's	Inzicht in de te maken bodem- en watersysteemkeuzes voor de lange termijn en (bewustwording op) hoe deze richting kunnen geven aan keuze op de korte termijn.	Inzicht in wat klimaatverandering met het water en bodemsysteem van het landelijk gebied doet op lange termijn en wat dat betekent voor voor de keuzes van nu.	- Bepalen wie de inbreng vanuit de regio verzorgd - Bepalen van de input vanuit klimaatadaptatie en monitoren dat het wordt meegenomen bij de uitwerking.
			2.8	Voeden uitvoering pilotproject Groenblauw raamwerk	Om de integrale gebiedsontwikkeling in het landelijke gebied te stimuleren en klimaatrobuust te maken van onderaf en (burgers en ondernemers) een start te maken met het Groenblauw raamwerk.	Bijdragen aan een GBR project van onderaf (burgers en ondernemers) daar waar energie zit en daarmee bijdragen aan een toekomstbestendig landelijk gebied.	- Bepalen wie de inbreng vanuit de regio verzorgd - Bepalen van de input vanuit klimaatadaptatie en monitoren dat het wordt meegenomen bij de uitwerking.
		Werkgroep Landelijk gebied	2.9	Ambtelijk Trekker werkgroep Landelijk gebied	Regie voeren op de werkgroep landelijk gebied	Acties en projecten worden bepaald en gerealiseerd	Min. 3 a 4 partners bemensen de werkgroep
			2.10	Extern Trekker werkgroep Landelijk gebied	Ondersteuning van de werkgroep landelijk gebied 2 uur/week	De werkgroep functioneert goed met afstemming andere werkgroepen	Ondersteuner helpt en zorgt voor goede samenhang.
LANDELIJK GEBIED TOTAAL							

Speerpunt Kennis

Speerpunt	Hoofddoel	Subdoel	Actie nr.	Regionale acties	Doel	Resultaat	Indicatie Aanpak
KENNIS							
KENNIS	Kennisontwikkeling bevorderen die nodig is om klimaatadaptatie onderdeel te laten zijn van beleid, regelgeving en handelen	Thematische projecten	3.1	Ontwikkelen strategie + kennisagenda: welke kennis zelf ontwikkelen, actief beïnvloeden of volgen	Actueel houden van de kennisagenda		
			3.2	Perspectief 2120 Gelders Rivierengebied	Een mogelijk toekomstbeeld van een klimaatrobuuste regio in 2120	Inspiratie document die helpt om het gesprek over de lange termijn te voeren bij keuzen van nu	Met lokale en regionale inbreng o.l.v. de WUR regiospecifiek beeld
			3.3	Funderingsschade bebouwing (droogte stedelijke bebouwing)	Opgave in beeld inclusief benodigde middelen voor oplossen	Inzicht in de risico's, gevolgen en handelingsperspectief voor schade aan gebouwen door droogte	Opgave bepalen van schade aan gebouwen
			3.4	Bovenregionale stresstest	De risico's van wateroverlast in het bovenregionale watersysteem in beeld	Inzicht in de opgave door klimaatsverandering voor het bovenregionale watersysteem op basis van de meest recente uitgangspunten en doelen	Handleiding bovenregionale stresstest
			3.5	(Inter)Regionale stresstest	Impact en risico's van klimaatverandering in beeld a.d.h.v. recente kennis	Actueel inzicht in knelpunten en kansen	Handreiking stresstest en beoordelingkader
			3.6	Waterkwaliteitstresstest	Opgave in beeld inclusief benodigde middelen voor oplossen	Inzicht in de risico's, gevolgen en handelingsperspectief van waterkwaliteitsproblemen door droogte en hitte	Opgave bepalen van waterkwaliteitsproblemen door droogte en hitte
			3.7	Samenwerken aan water in RO (partners in water)	Samenwerkingsstructuur tussen ruimtelijke ontwikkeling en klimaatadaptatie	Goede implementatie van klimaatadaptatie in ruimtelijke ontwikkelingen	Opzet overlegstructuur
			3.8	Ontwikkeling themakaarten RO, WBS voor thema's: wonen, landbouw, natuur en leefbaarheid	Themakaarten met kansen en risico's per functie en waaruit logische locaties per functie naar voren komt	Functiekansenkaarten die ruimtelijke afwegingen ondersteunen	- Uitwerken van randvoorwaarden voor functies - Toetsen randvoorwaarden aan het water- en bodemsysteem - Maken kansenkaarten met een beschrijving van de randvoorwaarden voor de functies om op een locatie te ontwikkelen/functioneren
			3.9	Volgen Landelijke ontwikkelingen	Bekend met landelijke ontwikkelingen	Vertalen landelijke kennis naar regionale acties	O.a. DPRA doelenset, boring doelen, monitoring, structurele financiering, WBS, Vitaal en Kwetsbaar
			3.10	Volgen provinciale ontwikkeling	Bekend met provinciale ontwikkelingen	Vertalen provinciale kennis naar regionale acties	O.a. VLGG, woondeals, regioarragementen, normenkader Gelderland, boring doelen, monitoring, WBS
			3.11	Synergie in regionale ontwikkelingen	Afstemmen aanpak in regionale ontwikkelingen	Duidelijk wie wat oppakt	Afstemmen GMR/Fruitdelta
			3.12	(Inter)regionaal samenwerkingsplatform	Samenwerkingsstructuur t.b.v. kennisdeling en -ontwikkeling	Effeciente en effectieve kennissamenwerking	Opzetten werkgroep kennis gezamenlijk sharepoint
			3.13	Opstellen monitoringsaanpak	Monitoringsplan klimaatadaptatie	Basis voor het uitvoeren van de monitoring	- Overzicht te monitoren indicatoren - Meet/monitoringplan per indicator - Actiehouders, planning en kosten
			3.14	Uitvoeren monitoringsaanpak incl. nulmeting	Inzicht in de (fysieke) voortgang van klimaatadaptatie	Een beeld van de mate waarin de regio klimaatrobuust is	- Uitvoeren monitoringsplan - Opnemen resultaten stresstest
		Werkgroep Kennis	3.23	Ambtelijk Trekker werkgroep Kennis	Regie voeren op de werkgroep kennis	Kennisacties en -projecten worden bepaald en gerealiseerd	Min. 3 a 4 partners bemensen de werkgroep
			3.24	Extern Trekker werkgroep Kennis	Ondersteuning van de werkgroep kennis	De werkgroep functioneert goed met afstemming andere werkgroepen	Ondersteuner helpt en zorgt 2 uur/week voor goede samenhang.
	Data beschikbaar, ontsloten en goed beheerd	Inwinnen en beheren van data	3.25	Vaststellen van de taken en verantwoordelijkheden voor het beheer en de ontsluiting van data	Beheer en ontwikkeling data sluit aan op de benodigde kennis voor de opgaven/projecten	Data en kennis zijn aanwezig en goed ontsloten	- Overzicht van benodigde kennis - Kwalitatieve randvoorwaarden van data - Systemen/programma's aansluiten op benodigde kennis - inwinnen data/kennis - beheren en onsluiten van data/kennis
			3.26	Nieuwe kennislagunes	Nader te bepalen	Nader te bepalen	
KENNIS TOTAAL							

Speerpunt Communicatie

Speerpunt	Hoofddoel	Subdoel	Actie nr.	Regionale acties	Doel	Resultaat	Indicatie Aanpak
COMMUNICATIE							
COMMUNICATIE	Bewoners (en bedrijven) hebben voldoende kennis over klimaatadaptatie en handelen klimaatadaptief	Faciliteren communicatiemedewerkers in communicatie richting inwoners (en bedrijven)	4.1	Website en nieuwsberichten	Beschikken over communicatiemiddelen	Goede communicatie met inwoners en bedrijven	
			4.2	Opstellen / actualiseren communicatiestrategie	Bepalen effectieve communicatie richting bewoners en bedrijven	Beschikken over een strategie voor de communicatie	
			4.3	Portretten maken van nieuwe groenambassadeurs	Inwoners en bedrijven prikkelen om klimaatadaptief te handelen	Inspirerende voorbeelden van inwoners die bijdragen aan klimaatadaptatie	
			4.4	Ondersteuning bij campagnes	Inwoners en bedrijven prikkelen om klimaatadaptief te handelen	Inspirerende voorbeelden van inwoners die bijdragen aan klimaatadaptatie	
		Inspireren en motiveren door voorbeelden te delen	4.5	Ondersteunen bij het delen van informatie over lokale voorbeelden. (Via aanlevering content of faciliteren op andere wijze)	Goede ondersteuning bij de uitvoering van de communicatieacties	Het werkplan communicatie wordt uitgevoerd	
		Werkgroep Communicatie	4.6	Ambtelijk Trekker werkgroep Communicatie	Regie voeren op de werkgroep communicatie	Communicatieacties en -projecten worden bepaald en gerealiseerd	Min. 3 a 4 partners bemensen de werkgroep
			4.7	Extern Trekker werkgroep Communicatie	Ondersteuning van de werkgroep communicatie 8 uur/week	De werkgroep functioneert goed met afstemming andere werkgroepen	Inhuur ontzorgt en ondersteunt speerpunten i.r.t. doelgroep
	Monitoring voortgang (regionaal + lokaal) op doelstellingen RAS	Monitoring van voortgang	4.8	Monitoring van (voortgang) speerpunt communicatie	Inzicht in de effectiviteit van de communicatie	Evaluatie van de ingezette communicatie	- Opstellen evaluatie plan - Uitvoeren evaluatie - Rapporteren van de evaluatie
	Campagnes	Inwoners helpen met zelf maatregelen nemen	4.9	Afstemmen aanpak 'Tegelwippen' + Plantmee, etc. tussen organisaties.	Pro-actief meedoen aan het NK Tegelwippen	Veel gewipte tegels en een toegenomen besef van de gevoglen van klimaatverandering.	
COMMUNICATIE TOTAAL							

Speerpunt Stuwwal

Speerpunt	Hoofddoel	Subdoel	Actie nr.	Regionale acties	Doel	Resultaat	Indicatie Aanpak
STUWWAL							
STUWWAL	Een toekomstbestendige Blauwe Motor stuwwal in 2035 door een klimaatbestendig (grond)water- en bodemsysteem als basis voor droog en veilig wonen, duurzame land- en tuinbouw en vitaal bos, natuur en landschap.	Vergroten grondwatervoorraad, efficiënter watergebruik en herstel sponswerking van de bodem.	5.1	Vaststellen ambitiedocument integraal gebiedsproces (o.b.v. de preverkenning)			Seperaat proces onder BO Rijk van Nijmegen Synergie met proces Groene Metropool Groene mantel
		Passend duurzaam ruimtegebruik in 2050 op basis van het natuurlijk water en bodemsysteem	5.2	Uitvoeren 3 jarig gebiedsproces herstel blauwe motor stuwwal			
		Aanpassen aan weersextremen: verminderen wateroverlast, erosie, droogte, hitte en natuurbranden	5.3				
		Behouden en herstellen van schoon en ecologisch gezond oppervlaktewater en grondwater	5.4				
		Verminderen verdroging van natuur (m.n. N2000), biodiversiteit- en beekherstel	5.5				
		Ambtelijk Trekker WG Stuwwal	5.6	Provincie (T), B&D, Heu, Nij, WSRL			
		Extern Trekker WG Stuwwal	5.7	Provincie (T), B&D, Heu, Nij, WSRL			
STUWWAL TOTAAL							

Organisatie en Vaste Lasten

Speerpunt	Hoofddoel	Subdoel	Actie nr.	Regionale acties	Doel	Resultaat	Indicatie Aanpak
ORGANISATIE							
ORGANISATIE	Algemeen	Regiocoördinator (ambtelijk)	6.1				Regie op de samenwerking en inhuur 1 dag/week
		Financieel penvoerder (ambtelijk)	6.2				Financiele afhandeling (incl. aanbesteding), - verantwoording & subsidies 90 uur per jaar
		Financieel ondersteuner (ambtelijk)	6.3				Dagelijkse ondersteuning van financiele penvoerder 90 uur per jaar
		Coördinator Stuurgroep (ambtelijk)	6.4				Voorbereiding + verslaglegging Stuurgroep
		Procescoördinator (extern)	6.5				Inhoudelijk regie, Voorbereiding PG 1x6 jr RUP 180 uur per jaar
		Extern ondersteuner (PG+WG)	6.6				Inhuur Ondersteunen + verslaglegging WG+PG, voeden kerngroep 90 uur per jaar
ORGANISATIE TOTAAL							
VASTE LASTEN							
VASTE LASTEN	Vaste lasten	Jaarlijkse regio bijeenkomst (externe organisatie)	7.1				
		Zaalhuur/catering etc.	7.2				
		Sharepoint hydromedia	7.3				
		Opstellen RUP/jaarplan	7.4	Eens per 6 jaar/jaarlijks			Aanpak tot 2029 (looptijd van kosten)
		Onvoorziene kosten RUP	7.5				
VASTE LASTEN TOTAAL							

Rijk van Maas & Waal

Financieel overzicht

Actie nr.	Regionale acties	Indicatie eenmalige kosten	Bijdrage RvMW%	Bijdrage RvMW	Jaarlijkse kosten	Toelichting
STEDELIJK GEBIED						
1.1	Regionaal instemmen met regionale doelenset stedelijk gebied					Alleen eigen tijd
1.2	Opstellen beleidsdoelen die kunnen worden opgenomen in een omgevingsvisie/-strategie	€ 10.000	100%	€ 10.000		
1.3	Uitwerking beleidsdoelen in leidende principes en prestatie indicatoren die kunnen worden opgenomen in de Omgevingsprogramma's (aansluiten landelijke en provinciale maatlat).	€ 20.000	100%	€ 20.000		
1.4	Uitwerken van het beleid in planregels die kunnen worden meegenomen in omgevingsplannen. Ontwikkelen spelregels klimaat/natuurinclusief bouwen.					alleen kennisutwisseling
1.5	Samenstellen set bouwstenen prestatieafspraken die kunnen worden vastgelegd met woningcorporaties en projectontwikkelaars.					alleen kennisutwisseling
1.6	Kansenkaart overbodige verharding. Aan de hand van een luchtfoto bepalen we waar in de openbare ruimte niet functionele verharding ligt die kan worden verwijderd en vervangen door groen	€ 10.000	100%	€ 10.000		
1.7	Set met voorbeeldafspraken over klimaatadaptatie in anterieure overeenkomst	€ 10.000	100%	€ 10.000		
1.8	Set met voorbeeldafspraken over klimaatadaptatie in aanbestedingen	€ 10.000	100%	€ 10.000		
1.9	Samenstellen pakket richtlijnen voor inrichting klimaatadaptieve openbare ruimte die kunnen worden opgenomen in lokaal handboek inrichting openbare ruimte (HIOR).	€ 10.000	100%	€ 10.000		
1.10	Samenstellen draaiboek voor een publiekscampagne afkoppelen en vergroenen op basis ervaringen campagnes die al regionaal worden gedaan. Hierbij kunnen regionale communicatietools worden ingezet. Voor de uitvoering van de campagnes zoeken we samenwerking met tuincentra, hoveniers, scholen, en maatschappelijke instellingen.					Onderdeel van communicatie
1.11	Aanpak bescherming vitale voorzieningen (energie, drinkwater en riolering, telecommunicatie) en kwetsbare functies (ziekenhuis, kinderdagverblijf) tegen klimaatextremen. Deze volgen uit de stresstest.	€ 10.000	100%	€ 10.000		
1.12						Alleen kennisuitwisseling
1.13	De werkgroep communicatie zorgt voor content die kan worden ingezet tijdens de campagnes.					Is onderdeel van ondersteuning
1.14	Ambtelijk Trekker werkgroep Stedelijk gebied					
1.15	Extern Trekker werkgroep stedelijk gebied				€ 9.000	
STEDELIJK GEBIED TOTAAL		€ 80.000		€ 80.000	€ 9.000	
LANDELIJK GEBIED						
2.1	Instemmen met regionale doelenset landelijk gebied	€ 3.000	100%	€ 3.000		
2.2	Bouwsteen ontwikkelen voor potentiele instrumenten (omgevingsplan, waterbeheerplan, etc.)					Alleen eigen tijd
2.3	Kennisuitwisseling/-deling best practice instrumenten klimaatadaptatie					Alleen kennisdeling
2.4	Kennisuitwisseling/-deling best practice klimaatadaptief handelen					Aleen kennisdeling
2.5	Voeden van gebiedsprocessen met (vastgestelde) regionale kaders en informatie					Is onderdeel van ondersteuning
2.6	Uitvoering Groenblauw Raamwerk - 10% dooradering (Pilot)					Alleen eigen tijd
2.7	Het concretiseren van de opbrengst van de Klimaattop van 13 december (Ook met KAR) naar te nemen maatregelen en het opstellen van een narratief voor inwoners, bestuurders, collega's					Alleen eigen tijd Aanvullende financiering door provincie
2.8	Voeden uitvoering pilotproject Groenblauw raamwerk					Alleen eigen tijd
2.9	Ambtelijk Trekker werkgroep Landelijk gebied					
2.10	Extern Trekker werkgroep Landelijk gebied				€ 9.000	
LANDELIJK GEBIED TOTAAL		€ 3.000		€ 3.000	€ 9.000	
KENNIS						
3.1	Ontwikkelen strategie + kennisagenda: welke kennis zelf ontwikkelen, actief beïnvloeden of volgen					Alleen eigen tijd
3.2	Perspectief 2120 Gelders Rivierengebied					Financiering door provincie en WSRL
3.3	Funderingsschade bebouwing (droogte stedelijke bebouwing)					Individuele financiering door gemeenten
3.4	Bovenregionale stresstest					Financiering provincie
3.5	(Inter)Regionale stresstest	€ 75.000	100%	€ 75.000		
3.6	Waterkwaliteitstresstest					Geheel financiering WSRL
3.7	Samenwerken aan water in RO (partners in water)					Alleen eigen tijd
3.8	Ontwikkeling themakaarten RO, WBS voor thema's: wonen, landbouw, natuur en leefbaarheid					Provincie/ WSRL
3.9	Volgen Landelijke ontwikkelingen					Alleen eigen tijd
3.10	Volgen provinciale ontwikkeling					Alleen eigen tijd
3.11	Synergie in regionale ontwikkelingen					Alleen eigen tijd
3.12	(Inter)regionaal samenwerkingsplatform				€ 683	
3.13	Opstellen monitoringsaanpak					Financiering provincie
3.14	Uitvoeren monitoringsaanpak incl. nulmeting					Financiering provincie
3.23	Ambtelijk Trekker werkgroep Kennis					Alleen eigen tijd
3.24	Extern Trekker werkgroep Kennis				€ 9.000	
3.25	Vaststellen van de taken en verantwoordelijkheden voor het beheer en de ontsluiting van data					Alleen eigen tijd
3.26	Nieuwe kennislagunes					N.t.b. Budget komt uit Onvoorzien
KENNIS TOTAAL		€ 75.000		€ 75.000	€ 9.683	
COMMUNICATIE						
4.1	Website en nieuwsberichten					Onderdeel van ondersteuning
4.2	Opstellen / actualiseren communicatiestrategie					Onderdeel van ondersteuning
4.3	Portretten maken van nieuwe groenambassadeurs					In 2024 afgerond
4.4	Ondersteuning bij campagnes					Onderdeel van ondersteuning
4.5	Ondersteunen bij het delen van informatie over lokale voorbeelden. (Via aanlevering content of faciliteren op andere wijze)					Onderdeel van ondersteuning
4.6	Ambtelijk Trekker werkgroep Communicatie					Alleen eigen tijd
4.7	Extern Trekker werkgroep Communicatie				€ 27.000	
4.8	Monitoring van (voortgang) speerpunt communicatie					Onderdeel van ondersteuning
4.9	Afstemmen aanpak 'Tegelwippen' + Plantmee, etc. tussen organisaties.					Onderdeel van ondersteuning
COMMUNICATIE TOTAAL		€ 0		€ 0	€ 27.000	
ORGANISATIE						
6.1	Regiocoördinator (ambtelijk)				€ 36.000	
6.2	Financieel penvoerder (ambtelijk)				€ 9.000	
6.3	Financieel ondersteuner (ambtelijk)				€ 9.000	
6.4	Coördinator Stuurgroep (ambtelijk)				€ 10.000	
6.5	Procescoördinator (extern)				€ 27.000	
6.6	Extern ondersteuner (PG+WG)				€ 9.000	
ORGANISATIE TOTAAL		€ 0		€ 0	€ 100.000	
VASTE LASTEN						
7.1	Jaarlijkse regio bijeenkomst (externe organisatie)				€ 14.000	
7.2	Zaalhuur/ catering etc.				€ 6.000	
7.3	Sharepoint hydromedia				€ 950	
7.4	Opstellen RUP/ jaarplan. Eens per 6 jaar/ jaarlijks	€ 40.000	100%	€ 40.000		
7.5	Onvoorziene kosten RUP				€ 61.367	
VASTE LASTEN TOTAAL		€ 40.000		€ 40.000	€ 82.317	
TOTAAL		**€ 198.000**		**€ 198.000**	**€ 237.000**	
TOTALE KOSTEN PER JAAR					**€ 270.000**	
Beschikbaar					€ 270.000	
Restant					€ 0	
STUWWAL						
5.1	Vaststellen ambitiedocument integraal gebiedsproces (o.b.v. de preverkenning)				€ 700.000	Specifieke financiering (zie hieronder)
5.2	Uitvoeren 3 jarig gebiedsproces herstel blauwe motor stuwwal					
5.3	verminderen wateroverlast, erosie, droogte, hitte en natuurbranden					
5.4	Behouden en herstellen van schoon en ecologisch gezond oppervlaktewater en grondwater					
5.5	Verminderen verdroging van natuur (m.n. N2000), biodiversiteit- en beekherstel					
5.6	Provincie (T), B&D, Heu, Nij, WSRL					
5.7	Provincie (T), B&D, Heu, Nij, WSRL					
STUWWAL TOTAAL		€ 0		€ 0	€ 700.000	